

Bestuurlijke strijd om het cellencomplex

Het is een verschil van mening dat de doorgaans zo wollige interbestuurlijke verhoudingen genadeloos blootlegde. En het werd op de spits gedreven. De gemeente Haarlemmermeer kwam op voor lokale veiligheid, Minister Donner handhaafde een nationaal belang. Het dispuut over het cellencomplex op Schiphol was wekenlang nieuws en voor veel handhavers het gesprek van de dag.

Gesprek van de dag of niet, veel ongezouten meningen die in december – bijvoorbeeld in de wandelgangen van het congres Handhaven op Niveau – werden gehoord, verstommen als HandHaving belt. „Oh nee, ik ben ambtenaar. Ik vind hier wel iets van, maar dat lees ik liever niet.” Een aantal vakgenoten durft het wel aan. „Het ging er over en weer hard aan toe. Daar moet je als handhaver toch ook iets van kunnen leren?”

'Slecht signaal'

Karin van der IJnde, project-leider bestuurlijk interventieteam Eindhoven:

„Dit is een heel slecht signaal van Den Haag tegenover de handhavers. Als een gemeente het besluit neemt zo'n inrichting te sluiten, dan is dat weloverwogen. En dus is het raar als de minister dat overrulet. Er liggen misschien politieke afwegingen aan ten grondslag, maar daar heb je als toezichthouder niets mee te maken. Jij bent er om de wet te handhaven.”

'Appels en peren'

Ronald de Lange, coördinator integrale handhaving gemeente Assen:

„Ik ken natuurlijk niet alle ins en outs van deze zaak, maar heb me wel verbaasd. Het gaat om een inrichting die moet voldoen aan milieu-regelgeving en bouwregels, en een gebruiksvergunning moet hebben. Dus er kan veel niet in orde zijn. Als de minister dan, na zo'n grote ramp met elf doden – enigszins gechargeerd – zegt: 'Wij hoeven niet te voldoen', is dat heel vreemd. Dat standpunt komt nota bene na de hele professionalisering van de milieuhandhaving en de VROM-Inspectie legt zelfs prioriteit bij het controleren van de eigen inrichtingen door gemeenten. Als de minister andere belangen heeft kan hij die niet dienen door deze belangen te schaden. Dat is appels met peren vergelijken. En een besluit van de bestuursrechter zou op hetzelfde neerkomen: een verkeerd signaal naar de professionele handhaver en

naar de burger die op ons toezicht moet kunnen rekenen.”

'Slecht voorbeeld'

Christa Spruijt, hoofd Handhaving sector Ruimte van de gemeente Zevenaar:

„Op het moment dat gemeenten uit Den Haag het bericht krijgen dat de eigen inrichtingen dit jaar in de schijnwerpers staan en goed gecheckt moeten worden, is de affaire-Schiphol niet het goede voorbeeld. Die gemeentelijke inrichtingen is zelfs een project om aan de ondernemers te laten zien dat de overheid niet met twee maten meet. We zijn hier actief bezig met handhaving, hebben de milieuprofessionalisering achter de rug en mogen dus een steuntje in de rug verwachten. Dat wordt hier niet zo ervaren. Ik begrijp het probleem en de beleidsachtergrond van Justitie, maar zeker als het gaat om veiligheid is dit een slecht voorbeeld. Mijn medewerkers vragen zich af hoe ze bepaalde voorzieningen nog uitgelegd krijgen bij bedrijven. Gelukkig hebben wij geen rijksinrichtingen.”

'Eigen rechter'

Ralph Pans, voorzitter van de VNG-directieraad:

„Minister Donner had gewoon naar

de bestuursrechter moeten stappen in plaats van dit eenzijdige zware middel van een Koninklijk Besluit in te zetten. Zo speel je rechter in eigen zaak. Overigens krijgt de VNG in verband met deze zaak geen specifieke vragen van gemeenten. Ook de bezoeken aan de desbetreffende pagina's op onze website zijn gemiddeld gebleven. Gemeenten zijn blijkbaar gewoon een heel eind met toezicht.”

'Kijk naar de villa's'

Martin Meekes, hoofd afdeling Handhaving gemeente Ede:

„Ieder zijn verantwoordelijkheid zou ik zeggen. De inhoud van de zaak ken ik niet goed. Maar als de minister aanleiding ziet om gebruik te maken van een middel dat hem rechtens ter beschikking staat, mag hij dat doen. In Valkenswaard heeft de minister van VROM toch ook opgetreden tegen die villa's? Die panden waren na een keurig besluit van de gemeenteraad gerealiseerd, maar de minister liet ze slopen. Het ministerie is gewoon het hoogste gezag. En Haarlemmermeer heeft kennelijk geen gehoor gevonden bij het ministerie. Als je zo'n besluit niet terecht vindt, moet je een ander kabinet kiezen. Ja, Donner nam een zuiver besluit. Ben je het er niet mee eens, stap dan naar de rechter. Ik denk niet dat Justitie dit voor de lol doet.”

'Niet gepast'

Rob Brons, commandant Brandweer Den Haag en Regionaal Commandant Brandweer Haaglanden:

„Ik vind het niet gepast dat een lokale ambtenaar commentaar geeft op een ministerieel besluit. Ik leef vanuit de overtuiging dat een lagere overheid altijd op een hogere moet kunnen vertrouwen. Dat geldt zowel ambtelijk als bestuurlijk.”

'Prima gedaan'

Handhavingscoördinator Arno Teunissen van het Provinciaal HandhavingsOverleg Milieu van de provincie Noord-Brabant:

„Juist nu – met name vanuit Justitie – heel nadrukkelijk tegen provincies, gemeenten en waterschappen wordt gezegd dat de handhaving op orde en kwalitatief hoogstaand moet zijn, komt dit. Het is scheef en holt het vertrouwen in de rijksoverheid uit. Daar wordt bij ons in de wandelgangen veel over gesproken. De gemeente Haarlemmermeer heeft het prima gedaan. Vervolgens wordt daar met zo'n Koninklijk Besluit gewoon aan voorbijgegaan. Eigenlijk kan dat niet. Maar blijkbaar wegen andere belangen op zo'n moment toch zwaarder.”

'Tik de op vingers'

Hoogleraar Bestuursrecht aan de Universiteit van Tilburg Lex Michiels:

„Het is niet zonder meer een slecht signaal naar de handhaver. Het is meer een tik op de vingers van het gemeentebestuur. Handhaving moet zorgvuldig gebeuren; er is waarschijnlijk wel sprake van overtredingen, maar niet van dien aard dat ze sluiting rechtvaardigen. Die zou je ook met een last onder dwangsom kunnen aanpakken. En als er nieuwe eisen worden gesteld, ja, dan kunnen er weer nieuwe overtredingen plaatsvinden. Dus de gemeente denkt: we blijven aan de gang. Maar dat is geen argument voor sluiting. Het gaat om de ernst van de overtredingen. Dus zo'n affront voor de handhavers is dit niet. Die moeten hun werk goed doen en dat betekent met evenredige sancties komen. Wat niet wegneemt dat zo'n Koninklijk Besluit een bot middel was om de discussie te stoppen. En een slecht signaal voor de burgers. Ook omdat er een goed

alternatief was: Donner had beter naar de bestuursrechter kunnen stappen, want die had hem ongetwijfeld in het gelijk gesteld. Daarom was dit een twijfelachtig gebruik van zijn bevoegdheid en een hard gegeven tegenover lagere overheden die hun best doen. Donner zei wel dat het om een bestuurlijk conflict ging, maar eigenlijk was het gewoon een juridisch conflict. Maar ik weet natuurlijk niet wat er op de achtergrond mogelijk nog meespeelde.”

'Baas bakt koek'

Marcel Roelofse, milieucoördinator van de gemeente Roermond:

„Voor beide kanten valt wat te zeggen, maar hier geldt toch wel het credo: 'Wie baas is, bakt koek.' Ik kan de gemeente Haarlemmermeer goed volgen. Maar als ik een handhavingsactie voorleg aan ons college en dat denkt daar anders over, dan moet ik me daarbij neerleggen. Hier is iets vergelijkbaars aan de hand. Ambtenaren en vervolgens gemeentebestuurder maken een bepaalde keuze om hen moverende redenen. De minister gaat daar niet in mee en gebruikt zijn bevoegdheden. Het kwam hem gewoon uitermate beroerd uit om die inrichting te sluiten. Dat is geen misbruik maken van zijn macht, dat mag gewoon. Wij zijn ook bezig onze eigen inrichtingen te controleren, en dat is goed, maar je hebt je als ambtenaar neer te leggen bij besluiten van hogere instanties.”

Tekst: Joost Swanborn
Foto: Ed Oudenaarden/ANP